

**SAŽETAK
ŽENEVSKIH KONVENCIJA
OD 12. KOLOVOZA 1949.
I NJIHOVIH DOPUNSKIH
PROTOKOLA**

ICRC

UKRATKO

HCK

Ulica Crvenog križa 14, P.P. 93
10 000 Zagreb, Hrvatska
T +385 1 4655 814 F +385 1 4655 365
E-mail: redcross@hck.hr www.hck.hr

ICRC

International Committee of the Red Cross
19, avenue de la Paix
1202 Geneva, Switzerland
T +41 22 734 60 01 F +41 22 733 20 57
E-mail: shop@icrc.org www.icrc.org
© ICRC, August 2005, second edition November 2012

Prijevod hrvatske verzije izvršio je i ovjerio u potpunosti
Hrvatski Crveni križ

**SAŽETAK
ŽENEVSKIH KONVENCIJA
OD 12. KOLOVOZA 1949.
I NJIHOVIH DOPUNSKIH
PROTOKOLA**

U vrijeme rata moraju se poštovati određena humanitarna pravila, čak i prema neprijatelju. Ta su pravila izložena uglavnom u četirima Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. te u njihovim dopunskim protokolima iz 1977. i 2005.

Pravila izložena u četirima Ženevskim konvencijama primjenjuju se na međunarodne oružane sukobe tj. na uporabu oružane sile između dvije ili više država. Samo se jedna odredba Ženevskih konvencija – članak 3. koji je zajednički svim četirima Konvencijama – primjenjuje na nemeđunarodne oružane sukobe tj. sukobe između državnih oružanih snaga i naoružanih skupina (ili između samih naoružanih skupina) gdje su skupine u određenoj mjeri organizirane, a nasilje doseže određeni stupanj intenziteta. Dopunski protokol I. Ženevskim konvencijama dopunjava odredbe Konvencije kojima se reguliraju međunarodni oružani sukobi te širi definiciju međunarodnih oružanih sukoba tako da oni uključuju situacije u kojima narodi ostvaruju svoje pravo na samoodređenje boreći se protiv kolonijalne dominacije, strane okupacije ili rasističkih režima. Dopunski protokol II. posebno se primjenjuje na određene nemeđunarodne oružane sukobe visokog intenziteta koji se odvijaju između državnih oružanih snaga i organiziranih naoružanih skupina koje ostvaruju nad područjem takvu kontrolu koja im omogućuje vođenje neprekidnih i usklađenih vojnih operacija i provedbu ovog Protokola. Predmet Dopunskog protokola III. razmjerno je ograničen u usporedbi s predmetom drugih dvaju dopunskih protokola: on dopunjuje Ženevske konvencije dopuštajući uporabu dodatnog distinktivnog znaka.

Ženevske konvencije temelje se na ideji poštovanja pojedinca i njegov¹ dostojanstva. Osobe koje izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima te osobe koje su izvan akcije uslijed bolesti, ranjavanja, zatočenja ili bilo kojeg drugog razloga moraju se poštovati i štititi od posljedica rata; onima koji pate mora se pružiti pomoć i skrb bez razlikovanja.

Dopunski protokoli pružaju ovakvu zaštitu svima onima koji su pogođeni oružanim sukobom. Nadalje, oni određuju da strane u sukobu i pojedini borci ne smiju napadati civilno stanovništvo ili civilne objekte te da moraju provoditi svoje vojne operacije u skladu s priznatim pravilima međunarodnog humanitarnog prava.

¹ Zamjenice i pridjevi u muškom rodu u ovom tekstu jednako se odnose na muškarce i žene, osim ako nije drukčije naznačeno.

OPĆA PRAVILA ZAJEDNIČKA ČETIRIMA ŽENEVSKIM KONVENCIJAMA I DOPUNSKIM PROTOKOLIMA

Određena temeljna humanitarna pravila moraju se poštovati bez obzira na vrstu sukoba i status ili aktivnosti u koje su uključeni ljudi pogođeni sukobom. Stoga su zabranjene, u bilo koje doba i na bilo kojem mjestu, sljedeće radnje: ubojstvo, mučenje, tjelesno kažnjavanje, sakaćenje, povrede osobnog dostojanstva, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, pogubljenje bez redovnog suđenja te svako okrutno ili ponižavajuće postupanje (I-IV, 3 / I-II, 12 / III, 13 / IV, 32, 34 / P.I, 75 / P.II, 4, 6).

Konvencije i Protokol I. zabranjuju odmazdu protiv ranjenika, bolesnika i brodolomaca, medicinskog osoblja i sanitetskih službi, pripadnika civilne zaštite i civilnih službi, ratnih zarobljenika, civila, civilnih i kulturnih objekata, prirodnog okoliša te postrojenja i instalacija koji sadrže opasne sile (I, 46 / II, 47 / III, 13 / IV, 33 / P.I, 20, 51-56).

Nitko se ne može odreći ili biti prisiljen odreći se zaštite koja mu se pruža u okviru Konvencija (I-III, 7 / IV, 8).

¹ Rimski brojevi u zagradama odnose se na broj Konvencije, Dopunskog protokola (P); arapski brojevi odnose se na članke.

Zaštićene osobe moraju u svakom trenu moći koristiti silu zaštitnicu (neutralnu državu odgovornu za očuvanje njihovih interesa), Međunarodni odbor Crvenog križa ili bilo koju drugu nepristranu humanitarnu organizaciju (I-III, 8, 9, 10 / IV, 9, 10, 11 / P.I, 5).

I. ŽENEVSKA KONVENCIJA ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA RANJENIKA I BOLESNIKA U ORUŽANIM SNAGAMA U RATU OD 12. KOLOVOZA 1949.

II. ŽENEVSKA KONVENCIJA ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA RANJENIKA, BOLESNIKA I BRODOLOMACA ORUŽANIH SNAGA NA MORU OD 12. KOLOVOZA 1949.

DOPUNSKI PROTOKOL I., DIO II. / DOPUNSKI PROTOKOL II., DIO III.

Ranjenici, bolesnici i brodolomci moraju se poštovati i štiti u svim okolnostima (I, 12 / II, 12 / P.I, 10 / P.II, 7). Ne smije ih se napasti ugrožavajući im život, niti im se smije na bilo koji način nauditi. Mora ih se prikupiti i čovječno s njima postupati te im se mora, u najvećoj mogućoj mjeri i najhitnije moguće, pružiti liječnička pomoć i njega koju zahtijeva njihovo stanje. Među njima se ne smije praviti nikakva razlika osim ona na temelju zdravstvenog stanja (I, 12, 15 / II, 12, 18 / P.I, 10 / P.II, 7).

Zaraćene strane moraju skrbiti o ranjenicima, bolesnicima i brodolomcima neprijateljskih oružanih snaga koje su zarobili isto kako skrbe o vlastitom osoblju (I, 12, 14 / II, 12, 16 / P.I, 44).

U potrazi i prikupljanju ranjenika, bolesnika, brodolomaca i nestalih moraju se, bez odgode, poduzeti sve moguće mjere (I, 15 / II, 18 / IV, 16 / P.I, 33 / P.II, 8).

Mora se zabilježiti svaki detalj koji može pomoći u identifikaciji ranjenika, bolesnika i brodolomaca (I, 16 / II, 19).

Nadalje, moraju se poduzeti sve moguće mjere kako bi se prikupili mrtvi i spriječilo njihovo oskvrnuće (I, 15 / II, 18 / P.I, 33 / P.II, 8).

Tijela se moraju identificirati, a prije pokopa, kremacije ili pokopa na moru smrt je potrebno potvrditi, po mogućnosti medicinskim pregledom (I, 16, 17 / II, 19, 20).

U izravnom interesu ranjenika, bolesnika i brodolomaca, također se mora poštovati i štiti cjelokupno sanitetsko osoblje, sanitetske jedinice, zalihe i vojna ili civilna vozila koja je strana u sukobu dodijelila isključivo u medicinske svrhe (I, 19-37 / II, 22-40 / P.I, 8, 9, 12, 15 / P.II, 9, 11). Njih se može prepoznati po znaku crvenoga križa, crvenog polumjeseca ili crvenoga kristala na bijeloj podlozi.

Sanitetsko i vjersko osoblje uključuje: [a] osobe (liječnike, bolničare, medicinske sestre, nosače nosila, itd.) određene, privremeno ili trajno, isključivo za sanitetske dužnosti (pronalaženje, prikupljanje, prijevoz, dijagnosticanje ili liječenje ranjenika, bolesnika i brodolomaca, ili prevenciju bolesti); [b] osobe (nadzornike, vozače, kuhare, itd.) određene, privremeno ili trajno, isključivo za dužnosti upravljanja sanitetskim jedinicama ili transportima; [c] vjersko osoblje, uključujući civile i pripadnike vojske koji su isključivo angažirani na poslovima njihove duhovničke dužnosti (I, 24-27 / II, 36, 37 / P.I, 8 / P.II, 9).

Navedeno osoblje mora na sebi imati distinktivni znak crvenoga križa, crvenog polumjeseca ili crvenoga kristala na bijeloj podlozi (I, 40 / II, 42 / P.I, 18, Prilog I, 3 / P.II, 12 / P.III, 2) te nositi osobnu iskaznicu (I, 40 / II, 42 / P.I, Prilog I, 1, 2). Ono smije nositi oružje za samoobranu te obranu ranjenika i bolesnika (I, 22 / II, 35 / P.I, 13).

U slučaju da sanitetsko i vjersko osoblje padne u neprijateljske ruke, mora mu biti dopušteno nastaviti sa svojim dužnostima u korist ranjenika i bolesnika (I, 19). Nitko ne smije biti prisiljen činiti radnje protivne pravilima liječničke etike ili spriječen činiti radnje koje ta pravila zahtijevaju (P.I, 16 / P.II, 10). Svi pripadnici sanitetskog i vjerskog osoblja čije pritvaranje nije neophodno za brigu o zatvorenicima moraju biti vraćeni u domovinu (I, 30, 31 / II, 37). Ti zatočenici se ne smiju smatrati ratnim zarobljenicima i mora im biti dopušteno da nastave raditi svoj posao. Također im se moraju odobriti neke olakšice za njihov rad (I, 28). Na okupiranom

području civilne sanitetske jedinice ne smiju se rekvirirati ako su nužne za osiguranje adekvatnih medicinskih usluga civilnom stanovništvu i nastavak brige za ranjenike i bolesnike koji se već liječe (P.I, 14).

Civilno stanovništvo mora poštovati ranjenike, bolesnike i brodolomce čak i ako oni pripadaju neprijateljskoj strani, i ne smiju činiti nasilne radnje protiv njih (P.I, 17). Civilima je dopušteno prikupljati i brinuti se o ranjenicima i bolesnicima bilo koje nacionalnosti te zbog toga ne smiju biti kažnjeni. Naprotiv, mora im se u tom poslu pomoći (I, 18).

Sanitetske jedinice, bile one vojne ili civilne, uključuju sve zgrade i druge stalne objekte (bolnice i slične građevine), transfuzijske centre i centre za preventivnu medicinu, sanitetska skladišta i zalihe, ili mobilne jedinice (poljske bolnice, šatore, objekte na otvorenom, itd.) postavljene u medicinske svrhe (I, 19 / P.I, 8, 9, 12 / P.II, 11). Ne mogu biti predmet napada, ne smije ih se oštećivati niti ih se smije priječiti u radu, čak ni ako trenutno u njima nema ni ranjenih ni bolesnih (I, 19).

Ista se zaštita primjenjuje na sav sanitetski prijevoz: vozila hitne pomoći, kamione i tegljače, sanitetske brodove, brodove za spašavanje, sanitetske zrakoplove, itd. (I, 35, 36 / II, 22-27, 38, 39 / P.I,8, 21-31 / P.II, 11).

Medicinska se oprema (nosila, liječnički i kirurški uređaji i instrumenti, sanitetski materijal, povoji, itd.) ne smije uništavati ili

zaplijeniti, nego mora nastaviti služiti svrsi brige za ranjene i bolesne. Samo u slučaju hitne vojne potrebe oprema iz stalnih zdravstvenih ustanova ili ambulanti smije se koristiti u druge svrhe, pod uvjetom da se zajamči tekuća briga za ranjenike i bolesnike (I, 33, 34 / II, 28, 38).

Znak crvenoga križa, crvenog polumjeseca ili crvenoga kristala na bijeloj podlozi, simbol pomoći ranjenima i bolesnima, smije se rabiti za označavanje ustanova, jedinica, vozila, osoblja i materijala koji imaju pravo na zaštitu. Ne smije se rabiti ili izlagati u druge svrhe bez pristanka nadležne vlasti. To se mora savjesno poštovati u svakom trenutku (I, 38-44 / II, 41-43 / P.I, 18 / P.II, 12 / P.III, 2).

III. ŽENEVSKA KONVENCIJA O POSTUPANJU S RATNIM ZAROBLJENICIMA OD 12. KOLOVOZA 1949.

DOPUNSKI PROTOKOL I. (OSOBITO DIO III., ODJELJAK II.)

Status

Pripadnici oružanih snaga strane u sukobu (koji nisu sanitetsko ili vjersko osoblje) su borci, a svaki borac kojeg zarobi neprijateljska strana ratni je zarobljenik (III, 4 / P.I, 43, 44). Takve oružane snage moraju biti organizirane, nalaziti se pod zapovjedništvom odgovornim toj strani za ponašanje svojih podčinjenih te su podložne internom disciplinskom sustavu koji se primjenjuje u skladu s pravilima međunarodnoga prava primjenjivog u oružanom sukobu (P.I, 43).

Navedena sukladnost podrazumijeva, posebice, da su borci obvezni razlikovati se od civilnog stanovništva pomoću uniforme ili nekog drugog distinktivnog obilježja, barem dok su uključeni u napad ili vojnu akciju koja predstavlja pripremu za napad (P.I, 44). U iznimnim situacijama, ovisno o prirodi neprijateljstava, oni se mogu raspoznavati kao borci tako da otvoreno nose oružje (P.I, 44).

Nadalje, stanovništvo neokupiranog područja koje prilikom približavanja neprijatelja spontano uzme oružje da bi se oduprlo agresoru ("levée en masse", tj. masovni ustanak), također ima pravo na status ratnog zarobljenika, pod uvjetom da otvoreno nosi oružje i poštuje zakone i običaje rata (III, 4).

Ratni zarobljenici jesu u vlasti neprijateljske države, ali nisu u vlasti pojedinaca ili vojnih jedinica koje su ih zarobile (III, 12).

Postupanje

Svatko tko sudjeluje u neprijateljstvima i bude zarobljen smatra se ratnim zarobljenikom i tako se s njime mora postupati, čak i ako postoji sumnja u vezi njegova statusa, dok se taj status ne utvrdi posredstvom nadležnog administrativnog suda (III, 5 / P.I, 45).

Ratni zatvorenici imaju u svim okolnostima pravo na čovječno postupanje i poštovanje njihove osobe i časti (III, 13, 14).

Prema ženama se mora postupati sa svim dužnim obzirima prema njihovom spolu (III, 14).

Sa svim ratnim zarobljenicima mora se postupati jednako; privilegirano postupanje može se odobriti jedino na temelju zdravstvenog stanja, spola, godina, vojnog čina ili profesionalnih kvalifikacija (III, 16). Ako ih se ispituje, zarobljenici su dužni reći svoje prezime i ime, godište, čin i matični broj. Ne smije ih se prisiliti da navedu ostale informacije (III, 17).

Imaju pravo zadržati svoje osobne stvari. Neprijatelj smije zaplijeniti njihovu vojnu opremu, izuzev odjevnih artikala i pribora za jelo. Novac i dragocjenosti im se ne smiju oduzeti, osim uz potvrdu o preuzimanju, te im se moraju vratiti u trenutku puštanja na slobodu (III, 18).

Ratni zarobljenici općenito mogu biti podložni disciplini i vojnom kodeksu sile koja ih drži u pritvoru (III, 39, 82-88). Iz sigurnosnih razloga, ta sila smije ograničiti njihovu slobodu, ali ih ne smije zatvoriti osim u slučaju povrede pravila (III, 21). Prije izricanja bilo kakve presude, ratni zarobljenici moraju dobiti priliku iznijeti svoj slučaj (III, 96, 99, 105, 106).

Svatko tko je, usprkos sudjelovanju u neprijateljstvima, definitivno lišen statusa ratnog zarobljenika ima pravo, osim na odredbe Četvrte konvencije koje se na njega primjenjuju, i na temeljna prava i jamstva koja se tiču poštovanja njegova fizičkog i mentalnog integriteta (zabrana nasilja nad životom i zdravljem) te njegova dostojanstva (zabrana ponižavajućeg i degradirajućeg postupanja) [P.I, 75]. U slučaju kaznenog progona, on ima pravo na pravično suđenje (P.I, 75). Ova su prava priznata i u slučaju

nemeđunarodnih oružanih sukoba (I-IV, 3), posebno kad su ti sukobi jakog intenziteta (P.II, 4, 6).

Uvjeti u zarobljeništvu

Sila koja drži ratne zarobljenike mora ih besplatno opskrbiti potrebnom hranom i odjećom, mora im osigurati smještaj jednak onomu njezinih vojnih jedinica te im mora pružiti odgovarajuću zdravstvenu skrb koju zahtijeva njihovo zdravstveno stanje (III, 15, 25, 26, 27, 30).

Ratni zarobljenici, izuzev časnika, mogu imati obvezu rada. Moraju primati naknadu; radni uvjeti moraju biti jednaki onima državljana sile koja ih ima u svojoj vlasti. Ne smije ih se prisiljavati na vojne poslove niti na opasne, nezdrave ili degradirajuće poslove (III, 49-54).

Po zarobljavanju mora im se omogućiti da o tome obavijeste svoje bližnje te Središnju agenciju za traženje Međunarodnog odbora Crvenog križa. Poslije toga im je dopušteno redovito razmjenjivanje poruka sa srodnicima, primanje pošiljaka pomoći te ih mogu posjećivati svećenici njihove vjere (III, 33, 63, 70, 71, 72).

Moraju imati pravo na odabir glasnogovornika (zarobljeničkih predstavnika), koji će ih predstavljati pred vojnim vlastima, silama zaštitnicama te dobrotvornim organizacijama koje im pružaju pomoć (III, 79).

Moraju imati pravo podnositi žalbe i zamolbe predstavnicima sile zaštitnice koji su ovlašteni, kao delegati Međunarodnog odbora Crvenog križa, posjećivati logore i s njima razgovarati bilo izravno ili posredstvom njihovog predstavnika (III, 78, 126).

Tekst Konvencije mora biti izložen na vidljivom mjestu u svim logorima, kako bi zarobljenici uvijek mogli znati svoja prava i obveze (III, 41).

Repatrijacija

Ratni zarobljenici kod kojih je potvrđena ozbiljna bolest ili ranjavanje moraju odmah biti repatrirani, ali ne smiju poslije aktivno preuzeti vojne dužnosti (III, 109, 117). Nakon prestanka aktivnih neprijateljstava ratni zarobljenici moraju biti pušteni na slobodu i vraćeni u domovinu bez odgode (III, 118).

DOPUNSKI PROTOKOL I.

DIO III., ODJELJAK I.

Ponašanje boraca

Ovaj Protokol navodi pravila koja reguliraju ponašanje boraca tijekom neprijateljstava. Temeljno načelo ovih pravila jest da pravo zaraćenih strana na izbor metoda i sredstava ratovanja nije neograničeno. Iz njega proizlazi da je zabranjeno upotrebljavati oružje, projekte i tvari te metode ratovanja takve prirode da uzrokuju suvišne ozljede i nepotrebnu patnju (P.I, 35).

Zabranjeno je ubiti, raniti ili zarobiti neprijatelja služeći se perfidijom (P.I, 37). Priznata obilježja (crveni križ, crveni polumjesec i crveni kristal, bijela zastava, zaštitna oznaka kulturne imovine, itd.) ne smiju se neovlašteno rabiti (P.I, 38 / P.III, 1, 2). Zabranjena je uporaba nacionalnih obilježja neprijateljske strane ili drugih država koje nisu uključene u sukob (P.I, 39). Protokol tako potvrđuje da pravo o oružanim sukobima zahtijeva razinu poštenja od strane boraca.

Zabranjeno je uskraćivanje milosti (P.I, 40). Neprijatelj koji ne sudjeluje ili više nije sposoban sudjelovati u neprijateljstvima, onaj koji se predao ili koji jasno izražava namjeru predaje, ne smije biti predmetom napada (P.I, 41, 42). Zarobitelj koji nema načina da evakuira svoje zarobljenike mora ih pustiti na slobodu (P.I, 41).

DIO IV., ODJELJAK I.

Zaštita civilnog stanovništva od posljedica neprijateljstava

Temeljno pravilo zahtijeva da strane u sukobu u svako doba moraju razlikovati civilno stanovništvo od boraca, kao i civilne objekte od vojnih ciljeva, te prema tome usmjeriti svoje vojne operacije samo na vojne ciljeve (P.I, 48).

Svatko tko nije pripadnik oružanih snaga je civil (P.I, 50). Civilni objekti su svi objekti koji nisu vojni ciljevi tj. oni koji djelotvorno ne pridonose vojnoj akciji i čije uništenje, zauzimanje ili neutralizacija u datim okolnostima ne nudi očitu vojnu prednost (P.I, 52).

Zabranjeni su neselektivni napadi (P.I, 51). Ne samo da civili i civilni objekti ne smiju biti ciljevi napada, nego se moraju poduzeti i sve moguće mjere opreza kako bi se, u napadu ili lociranju vojnih ciljeva, izbjegli, i u svakom slučaju sveli na minimum, slučajni gubici života civila te uzrokovanje štete (P.I, 57, 58). Ni u kojem slučaju ti gubici i / ili šteta ne smiju biti pretjerani u odnosu na predviđenu stvarnu i izravnu vojnu prednost (P.I, 51, 57).

Civili isto tako ne smiju služiti tome da njihova nazočnost ili kretanje štite određena područja od vojnih operacija (P.I, 51).

Zabranjeno je izgladnjivati civilno stanovništvo neprijateljske strane, uništavati objekte koji su neophodni za njihovo preživljavanje te izazivati prostorno znatnu, trajniju i dugoročnu štetu okolišu (P.I, 54, 55).

Kulturna dobra, postrojenja ili instalacije koje sadrže opasne sile, nebranjena mjesta, demilitarizirane zone (uključujući i sigurnosne i neutralizirane zone), te osoblje i ustanove organizacija civilne zaštite uživaju posebnu zaštitu i postoji odredba za njihovo prikladno označavanje i identifikaciju (P.I, 53, 56, 59, 60 i 61-67, Prilog I, Gl. V i VI).

Zabrana napada na civilno stanovništvo, uništavanje objekata neophodnih za njihovo preživljavanje te zabrana napada na kulturna dobra i postrojenja ili instalacije koje sadrže opasne sile primjenjuje se jednako i na nemeđunarodne oružane sukobe (P.II, 13, 14, 15, 16).

Vojni zapovjednici imaju posebnu odgovornost pobrinuti se da se ova pravila poštuju (P.I, 86, 87).

IV. ŽENEVSKA KONVENCIJA O ZAŠTITI GRAĐANSKIH OSOBA U VRIJEME RATA I DOPUNSKI PROTOKOLI

Određena minimalna pravila zaštite primjenjiva su na sve ljude zahvaćene oružanim sukobom, neovisno o njihovoj nacionalnosti ili području na kojem žive.

Ako civilno stanovništvo nije dostatno opskrbljeno, moraju se poduzeti akcije pružanja pomoći kojima se dopremaju hrana, sanitetski materijal, odjeća itd., a one iziskuju pristanak države / država na koje se odnosi (IV, 23 / P.I, 70, 71 / P.II, 18). Na okupiranim područjima, u slučaju da okupacijska sila ne može zajamčiti hranu i sanitetski materijal potreban stanovništvu pod njezinom kontrolom, ona mora prihvatiti akcije pomoći u njihovo ime (IV, 55, 59 / P.I, 69).

Žene i djeca moraju se posebno poštovati te moraju biti zaštićeni od svakog oblika povrede ćudoređa (IV, 24 / P.I, 76, 77, 78).

Mora se olakšati spajanje razdvojenih obitelji i razmjena obiteljskih poruka među razdvojenim srodnicima (IV, 25, 26 / P.I, 74).

Prije svega, svaka osoba zahvaćena oružanim sukobom ima pravo na svoja temeljna prava i jamstva, bez diskriminacije: moraju se poštovati njezina osoba, čast, uvjerenja i prakticiranje vjere. Ni civili ni vojni službenici ne smiju napasti život, zdravlje, fizički ili mentalni integritet ili dostojanstvo navedenih osoba. U slučaju

kaznenog progona, osoba ima pravo na pravično suđenje (P.I, 75). Ova prava i jamstva jednako vrijede i u nemeđunarodnim oružanim sukobima (P.II, 4, 6).

Nadalje, Četvrta se konvencija posebno bavi civilima u neprijateljskim rukama i razlikuje dvije kategorije civila (IV, 4), kako slijedi.

Civili na neprijateljskom području

Civili na neprijateljskom području imaju pravo napustiti to područje, osim kada to ne dopuštaju sigurnosni razlozi (IV, 35). Ako ne napuste područje ili budu zadržani, s njima se mora postupati na isti način kao i sa strancima općenito (IV, 38). Ako je zbog sigurnosnih razloga njihovo interniranje neophodno, oni moraju imati pravo na žalbu te da se njihov slučaj nepristrano razmotri (IV, 41-43).

Stanovništvo okupiranih područja

Civilnom stanovništvu mora, koliko je god to moguće, biti omogućeno da nastavi normalno živjeti. Okupacijska sila je odgovorna za održavanje javnog reda (IV, 64). Deportacije i prisilni premještaji stanovništva u pravilu su zabranjeni (IV, 49). Svako obvezno novačenje ljudstva podložno je strogim pravilima. Osobe mlađe od 18 godina u potpunosti su izuzete, a unovačeni radnici ne mogu biti prisiljeni raditi poslove koji bi ih obvezali na sudjelovanje u vojnim operacijama (IV, 51). Pljačkanje i nepotrebno uništavanje imovine je zabranjeno (IV, 33, 53).

Okupacijska sila je odgovorna za dobrobit djece (IV, 50), održavanje zdravstvenih i bolničkih ustanova i službi (IV, 56) te prehranu stanovništva (IV, 55). Ona mora dopustiti dopremu pošiljaka pomoći te olakšati njihov transport (IV, 59, 62). Općenito, vlasti, administracija te javne i privatne institucije moraju nastaviti funkcionirati (IV, 54, 63, 64).

Okupacijska sila se ima pravo braniti od neprijateljskih napada na svoju administraciju i pripadnike oružanih snaga. Vezano za to, smije uvesti posebne zakone (IV, 64). Smije suditi optuženim osobama pred svojim sudovima (IV, 66), ali ne smije izricati kaznu bez redovnog suđenja (IV, 71). U slučaju neophodnih sigurnosnih razloga, smije internirati određene osobe (IV, 78). Međutim, svim ovim mjerama upravljaju jasne odredbe te su one podložne nadzoru sile zaštitnice (IV, 65-77, 78, 136, 137, 143).

Civili na neprijateljskom području i stanovnici okupiranih područja imaju određena zajednička prava.

U svim okolnostima imaju pravo na poštovanje svojeg fizičkog i mentalnog integriteta, svoje časti, obiteljskih prava, vjerskih uvjerenja i prakticiranje vjere te svojih navika i običaja. S njima se u svako doba mora čovječno postupati (IV, 27). Ni na što ih se ne smije siliti (IV, 31). Žene moraju biti posebno zaštićene u smislu napada na njihovu čast, a osobito moraju biti zaštićene od silovanja ili bilo kojeg drugog oblika povrede ćudoređa (IV, 27).

Navedeni civili moraju imati pravo na slobodno traženje pomoći od sile zaštitnice, Međunarodnog odbora Crvenog križa i nacionalnog društva Crvenoga križa ili Crvenog polumjeseca zemlje u kojoj se nalaze (IV, 30). Predstavnici sile zaštitnice i Međunarodnog odbora moraju ih moći slobodno posjećivati (IV, 30, 143).

Država u čijoj su vlasti ovi civili, odgovorna je za postupanje svojih civilnih službenika i vojnog osoblja prema njima (IV, 29).

Konačno, u slučaju da su internirani – a to je mjera koja se ne smije primjenjivati kao oblik kazne – oni imaju pravo na postupanje koje, općenito, i uzimajući u obzir činjenicu da su civili, mora biti u skladu s postupanjem kao s ratnim zarobljenicima (IV, 79-135).

MISIJA

Međunarodni odbor Crvenog križa (MOCK) nepristrana je, neutralna i neovisna organizacija čija je isključivo humanitarna misija zaštititi život i dostojanstvo žrtava oružanog sukoba i drugih situacija nasilja te im osigurati pomoć. MOCK također nastoji spriječiti patnju promicanjem i jačanjem međunarodnog humanitarnog prava i univerzalnih humanitarnih načela. Osnovan 1863., MOCK je u temeljima Ženevskih konvencija i Međunarodnog pokreta Crvenoga križa i Crvenog polumjeseca. Upravlja i koordinira međunarodnim aktivnostima koje Pokret provodi u oružanim sukobima i drugim situacijama nasilja.

ICRC

HCK